

הסמיכות בין מצות שקלים למצות שבת

שתי סוגיות גדולות ומרכזיות ערוכות לפנינו בפרשת כי-תשא: מצות שקלים ומצות שבת. והיחס שביניהם אינו אומר אלא דרשני.

מצות שקלים דומה מאוד למצות צדקה, אלא שזה נותן לעניים וזה לבנין המשכן ובדק הבית. והדמיון ביניהם הוא לא רק בזה שבשניהם על האדם לתת לזולתו, לעצור את קמצנותו הטבעית ולעבור דרך חסרון כים להגשמת מטרה עילאה, אלא דומות גם גם בטיב המקבל, שהרי חכמי הסוד בישראל אמרו שהמשכן הינו סמל לאדם, וכלי המשכן מקבילים לאברי האדם כל אחד ואחד על אופןו. נמצא שבכל אחד מהם, שקלים וצדקה, האדם נותן פרוטה או מחצית השקל, כאן לאיש פרטי וכאן לאנושות כולה כשהיא מסומלת במשכן.

והנה צדקה היא אפיינית לכל מצוות שבין אדם לחברו. וידועים דברי בעל-התניא בפרק ל"ב שחשיבות צדקה היא בזה שהיא כוללת את כל כחותיו ומאמציו של האדם שעמל ויגע בעבודתו בכדי לרכוש לחמו וכספו שממנו הוא תורם לצדקה. צדקה היא איפא הסמל של כל הוייתו הגשמית של האדם המופנית כפי מצות תורתנו הק' לטובת חברו האומלל והמסכן. אין לך מצוה יותר מסוגלת לייצג את כל המצוות שבין אדם לחברו.

ומאידך, שבת היא כל כולה לשם שמים, "שבת היא לה'", והיא מיצגת את כל המצוות שבין אדם למקום. ויותר מזה: ידוע ששבת הוא כינוי לת"ח, ולפי"ז שבת מסמלת ת"ת, והלא ת"ת היא מצוה שבין אדם למקום.

יש איפא מין עימות או מתח בין שתי המצוות הגדולות בסדרתנו: שקלים וכל שאר מצוות שבין אדם לחברו מחד גיסא, ושבת וכל שאר מצוות שבין אדם למקום מאידך גיסא.

ולפי זה, שתי המצוות האלה מסמלות גם חכמת התורה וחכמות העולם. שבת היא הסמל לחכמת התורה, ושקלים--לחכמות העולם שהן דרושות לאדם למצוא טרפו וכך לתרום משלו לזולתו.

gave to Willie Newark BM 2/26/05
and kept with: version 2 family
Adler & Newark. young eagle (Adler)
knows he must make his own mark in
world. su. Willie - as an Adler. make
of the mark on world.

R. Bauman
be 2c

ובאמת אין זה עימות או התחרות ביניהן. אדרבה, הן משלימות זו את זו, שלא ייתכן לקיים רק מצוות שבין אדם למקום או רק מצוות שבין אדם לחברו. וכן טוב לאדם שיעסוק גם בחכמה העליונה של החוה"ק שסמלה היא שבת, וגם בחכמות האחרות הדרושות לצדקה.

אולם השילוב ביניהן אינו שילוב של ערכים השווים זה לזה, שאין ספק שתורה עולה על כל שאר המצוות, כמו שאמרו "ות"ת כנגד כולם". ואם כי המצוות שבין אדם לחברו עצמאיות הן כך שמי שהעליב או הדיק לחברו אינו יכול להתכפר ע"י תפילה וכדומה אלא צריך לפייס את חברו, בכל זאת סוף-סוף הן מבוססות על מאמר ה' ומצותו.

וכן לענין החכמות, אם כי לחכמות העולם שנברא ע"י השי"ת יש ערך עצמאי, הלא אין דמיון בין חכמות אלה לחכמת התורה שמקורה היא בעולמות הא"ס, כידוע מכתבי חכמי הסוד.

ואם כן, על האדם מישראל לא רק לקיים שתייהם, אלא עליו גם לרומם את מצות שקלים לערך הרם של מצות שבת, וכך לקיים את המצוות שבין אדם לחברו כאילו הן מצוות שבין אדם למקום. וכך עליו גם לעסוק בחכמות העולם בכוונה עצומה לשם שמים ובאימה וברתת ובזיעה כאילו הוא מקיים מצות ת"ת.

ובדרך הדרוש יש לראות כל זה מרומז בפסוק בריש פרשתנו, "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם" שהיא התחלת מצות שקלים. שכן הקשה בעל "חידושי הרי"ם" ב"ספר הזכות": מדוע כתוב "ראש", הלא היה צריך לומר "ראשי", ל' רבים? הוא מוסיב והוא מפרק לה: "כי תשא את ראש" מרמז לזה שעל האדם לשאת או לרומם את כל אחת מן האותיות של רא"ש, דהיינו אם מעלה את הרי"ש אות אחת נמצא שי"ן, וכן אל"ף לבי"ת ושי"ן לתי"ו, נמצא שהמצוה היא: כי תשא את רא"ש--לשב"ת!